

УДК 332.122

Орленко О. В.

Міжнародний університет бізнесу і права

ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КРУП'ЯНОЇ ІНДУСТРІЇ ЯК ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ

Досліджено питання розвитку круп'яної індустрії, проаналізовано чинники, що впливають на прийняття інвестиційних рішень. Проведено групування підгалузей харчової промисловості України за рівнем інвестиційної привабливості. Розглянуто стратегії інвестиційного розвитку регіонів України.

Ключові слова: круп'яна індустрія, інвестиційний розвиток регіонів, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Економічне зростання в Україні потребує відповідного інвестиційного забезпечення її регіонів. Метою державної інвестиційної політики є створення умов не лише для збільшення обсягу інвестицій, а і для підвищення їх ефективності, віддачі шляхом поєднання з інноваціями, технологічним оновленням виробництва [2].

Круп'яна індустрія є однією із основних у харчовій промисловості, оскільки вона, по-перше, забезпечує переробку зерна, по-друге, є соціально-орієнтованою, оскільки продукти її виробництва споживаються всіма верствами населення, по-третє, визначають експортну орієнтацію країни з метою отримання додаткових валютних надходжень. Але розробка напрямів здійснення цих загальнодержавних заходів неможлива без ефективного і достатнього інвестування підприємств галузі. Причому в умовах обмеженої кількості наявних фінансових ресурсів та значної потреби в них для підприємств круп'яної індустрії має існувати уточнена методика визначення ефективності інвестування та факторів, що на неї впливають, визначитися першочергові напрями інвестування, розроблятися загальнодержавні механізми створення сприятливого інвестиційного середовища для розвитку підприємств галузі та формуватися ефективна інвестиційна стратегія [1].

Сьогодні в галузі основним джерелом інвестицій є прибуток підприємств Південного регіону. Інвестиційна активність визначається реальною прибутковістю економіки. Українська ж економіка все ще залишається недостатньо прибутковою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми використання інвестиційного потенціалу у вітчизняній промисловості завжди знаходилися у центрі уваги провідних вітчизняних та зарубіжних учених, таких як В.В. Александров, В.П. Александрова, О.І. Амоша, Є.А. Бельюков, Б.В. Буркинський, Є.І. Бойко, С.Г. Галуза, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, М.С. Герасимчук, В.П. Гончарова, М.І. Крупка, О.Є. Кузьмін, О.О. Лапко, В.І. Осипов, О.І. Пампура, А.А. Пересада, Й.М. Петрович, Продіус, І.П. Фатхутдінов Р.А., Шарп У. та інші.

Виділення не вирішених раніше частини загальної проблеми. На сучасному етапі агропромисловий комплекс України зазнає нестачу інвестиційних ресурсів для підтримки родючості ґрунтів, відновлення і придбання основних засобів виробництва, впровадження нових технологій, поліпшення соціальної і виробничої інфраструктури села і в остаточному підсумку забезпечення продовольчої безпеки країни. Залученню та раціональному використанню інвестицій, які направлені на стабілізацію виробництва і подальший розвиток АПК України, відводиться важлива роль. Тому важливо зрозуміти економічну сутність цього процесу, сформувати чіткі механізми його фінансового забезпечення.

Мета статті. Аналіз стану і тенденцій розвитку круп'яної індустрії, методів оцінки ефективності інвестицій та їх впровадження дозволяє зробити висновок про те, що ці проблеми у процесі розвитку ринкових відносин розроблені недостатньо, що і зумовило актуальність і вибір теми статті.

Виклад основного матеріалу. Ефективним інструментом управління інвестиційною діяльністю в АПК є інвестиційна стратегія. Інвестиційну стратегію можна представити як генеральний план дій у сфері інвестиційної діяльності підприємства, що визначає пріоритети її напрямів і форм, характер формування інвестиційних ресурсів і послідовність етапів реалізації довгострокових інвестиційних цілей.

Соціально-економічний розвиток Південного регіону великою мірою залежить від того, як розвиваються його підприємства. А розвиток підприємств, своєю чергою, залежить від ефективності використання наявних ресурсів (природних, трудових, фінансових тощо) і того, яку частину цих ресурсів вкладають у розвиток. Таким чином, збільшення обсягів інвестування, а також оптимальне його використання є запорукою процвітання регіону. Інвестиційна привабливість регіону характеризується його здатністю залучати інвестиції, що формується під впливом сукупності чинників. Важливість їх для інвесторів і силу впливу на формування інвестиційного середовища можна оцінити завдяки аналізу статистичної інформації та оцінок самих інвесторів.

Серед всієї сукупності чинників, що впливають на прийняття інвестиційних рішень, варто виділити [4]:

1. Географічне розташування. Наближеність до ринків збуту суттєво зменшує витрати часу та коштів на транспортування необхідних ресурсів і готової продукції. Вплив цього чинника на прийняття інвестиційних рішень пов'язаний з рівнем розвитку транспортної інфраструктури. За інших рівних умов інвестор розміщує виробництво в тому регіоні, який перебуває ближче до ринків збуту.

2. Природні ресурси. Наявність того чи іншого типу природних ресурсів у регіоні збільшує його інвестиційну привабливість з позицій галузевих інвесторів. Зокрема, для підприємств, що працюють у сфері сільського господарства, важлива наявність земель сільськогосподарського призначення. Для нормального функціонування підприємства необхідна розвинена інфраструктура, яка впливає і на дистрибуцію готової продукції, і на сам процес виробництва. З цих позицій наявність розвинутої транспортної мережі може зменшити негативний (якщо такий є) вплив географічного розташування підприємств, виробничі потужності яких перебувають на певній відстані від ринків збуту та/або виробничих ресурсів. З іншого боку, такі компоненти, як електро-, водопоста-

чання тощо, суттєво впливають безпосередньо на процес виробництва. За низького рівня розвитку вони можуть спричинити перебої в процесі виробництва, що створює додаткові ризики, пов'язані з функціонуванням обладнання та термінів виконання робіт. До статистичних індикаторів, які дають змогу визначити рівень розвитку транспортної інфраструктури, належить щільність доріг і залізничних колій. Опитування інвесторів дало змогу визначити якісну сторону цих та інших показників. Зокрема, запитання стосувалися оцінки якості автомобільних доріг і залізничних колій, якості електро та водопостачання, а також рівня доступу до інтернету. Крім того, інвестори охарактеризували інфраструктуру в цілому.

3. Трудові ресурси можна охарактеризувати за трьома основними аспектами, кожен з яких може відігравати ключову роль у прийнятті інвестиційних рішень. Отже, такими характеристиками є: наявність трудових ресурсів характеризується чисельністю населення працездатного віку та рівнем економічної активності; якісні трудові ресурси – один із ключових факторів інвестиційного розвитку регіону. Однак необхідно звернути увагу на те, що для багатьох підприємств кваліфікація працівників відіграє другорядну роль, оскільки навчання можна проводити на підприємстві; доступність, для інвестора важливим є не тільки наявність в області висококваліфікованих працівників, а й рівень заробітної плати. Так, за інших рівних умов, регіон з нижчим середнім рівнем заробітної плати інвестиційно привабливіший, оскільки за ті самі обсяги виконаної роботи інвестор матиме менші витрати на заробітну плату.

4. Розвиток економіки регіону. Регіон, економіка якого динамічно розвивається, привабливий для інвесторів. Так, міцні зв'язки між підприємствами, їх продуктивність і розвиток створюють середовище, сприятливе для реалізації інвестиційних проектів. Загалом інвестиційний потенціал кожного регіону великою мірою залежить від потенціалу підприємств, які в ньому діють.

5. Розвиток фінансового сектора. Один із основних стримувальних чинників розвитку інвестиційного середовища регіону – брак фінансових ресурсів. Таким чином, вивчення фінансового сектору уможливить визначення потенціалу регіону у сфері фінансування інвестиційних проектів.

6. Інноваційний потенціал. Нові технології є одним із стрижнів, на яких базується розвиток виробництва. Вони дають змогу збільшити ефективність виробничих потужностей, а відтак і прибутковість підприємств, що, своєю чергою, дає змогу самим підприємствам розвиватися. З позиції інноваційного потенціалу, привабливим є не лише той регіон, у рамках якого створюються нові технології, а і той, який здатний ефективно імплементувати нові розробки, винайдені в інших регіонах чи країнах.

Необхідно сприяти розвитку пріоритетних галузей. Сконцентрувати увагу на пріоритетних галузях. Кожний регіон має можливість для динамічного розвитку окремих галузей. Тому органам влади потрібно визначити чіткий перелік галузей (щонайбільше 5), розвиток яких повинен стати пріоритетним.

Визначення таких галузей має, зокрема, ґрунтуватися на таких критеріях: вагомий потенціал розвитку; потенціал створення великої кількості робочих місць; інноваційний потенціал; сприяння диверсифікації економіки; загальний позитивний вплив на добробут жителів регіону тощо.

У Південному регіоні сільськогосподарський потенціал не використовують повною мірою. Для того щоб повніше реалізувати цей потенціал у цілому та

підвищити продуктивність круп'яної галузі, необхідно вжити таких заходів: сприяти укладанню договорів про постачання продукції між сільськогосподарськими виробниками та підприємствами, які працюють у галузі харчової промисловості; підтримувати розвиток сільськогосподарської кооперації; підтримувати розвиток малого бізнесу в сільському господарстві, зокрема через визначення квоти на реалізацію бізнес-проектів у відповідній галузі, які фінансуватимуться з місцевого фонду регіонального розвитку; сприяти налагодженню зв'язків між наявними сільськогосподарськими підприємствами регіону та науково-дослідними установами, які працюють у цій галузі (організувати робочі зустрічі, курси тощо); сприяти розвитку сільськогосподарської інфраструктури, зокрема побудові зернохосвищ.

Таблиця 1
Групування підгалузей харчової промисловості України за рівнем інвестиційної привабливості [7]

Групи за інвестиційною привабливістю	Групи та класи харчової промисловості	Рівень інвестиційної привабливості
I. Підгалузі пріоритетної інвестиційної привабливості	1. Виробництво олії	0,253
II. Підгалузі високої інвестиційної привабливості	1. Виробництво сухарів, печива, пирогів, тістечок тривалого зберігання	0,196
	2. Перероблення та консервування овочів та фруктів	0,184
	3. Виробництво круп'яної промисловості	0,170
III. Підгалузі середньої інвестиційної привабливості	1. Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	0,153
	2. Виробництво продуктів брошномельно промисловості, крохмалю	0,135
	3. Виробництво хліба і хлібобулочних виробів	0,130
	4. Виробництво молочної продукції та морозива	0,082
	5. Виробництво напоїв	0,061
IV. Підгалузі низької інвестиційної привабливості	1. Виробництво рибних продуктів	0,055
	2. Виробництво цукру	0,014

Таблиця 2
Стратегії інвестиційного розвитку регіонів України [8]

Регіони України	Тип стратегії інвестиційного розвитку регіону
Дніпропетровська область	Стратегія зміцнення конкурентних переваг
Київська, Харківська, Полтавська, Запорізька області	Стратегія забезпечення конкурентних переваг
Донецька область	Стратегія розвитку інвестиційної інфраструктури
АРК, Львівська, Одеська, Закарпатська області	Стратегія диференціації видів діяльності
Івано-Франківська, Тернопільська, Луганська, Чернівецька області	Стратегія секторальних пріоритетів
Хмельницька область	Стратегія активізації зовнішньоторговельного обігу
Чернігівська, Черкаська області	Стратегія раціонального використання ресурсів
Житомирська, Херсонська, Миколаївська, Кіровоградська області	Стратегія нарощення фінансового потенціалу
Вінницька, Волинська, Рівненська, Сумська,	Стратегія модернізації та інноваційного розвитку

Загальними цілями інвестиційної стратегії регіону, які доцільно забезпечувати у ході її практичної реалізації, на нашу думку, є: модернізація господарського комплексу регіону та забезпечення конкурентоспроможності його продукції на зовнішньому та внутрішньому ринках; забезпечення комплексного використання та збереження природних сировинних ресурсів, дотримання екологічних вимог, підвищення ефективності використання транзитного і туристично-рекреаційного потенціалу регіону; суттєве підвищення доходів населення області та якості послуг у соціальній та гуманітарній сферах, їх наближення до європейських стандартів та вирішення проблем зайнятості населення.

Одним із етапів формування інвестиційної стратегії є вибір сфер інвестування, оскільки в умовах обмеженості джерел інвестиційних ресурсів у регіональній економіці доцільність їх спрямування є одним із ефективних варіантів досягнення її ефективності. Регіонам України, які перебувають на шляху ринкових перетворень та майбутнього вступу країни до ЄС і отримали самостійність у розв'язанні інвестиційних завдань, здійсненні структурних перетворень у регіональній економіці, можуть бути запропоновані «японський» та «австрійський» варіанти спрямування інвестиційних ресурсів. Особливістю цих двох підходів є те, що вони сформовані для країн перехідного економічного середовища, якого ніби вже і нема в Україні, однак досить значна сукупність проблем, що стоять перед Україною та її регіонами сьогодні, не дозволяють їй стати гідним членом групи країн з ринковою економікою [6].

Японський підхід полягає у тому, що головними завданнями у процесі реалізації інвестиційної політики є вирішення продовольчої проблеми, що потребує вкладення інвестиційних ресурсів в АПК і одночасно сприятиме вирішенню продовольчої проблеми та розвитку видів економічної діяльності, пов'язаних із АПК. Австрійська модель вкладення інвестиційних ресурсів виходить з того, що економіка країн характеризується високим рівнем безробіття, тому, головним чином, спрямування інвестиційних ресурсів, незалежно виду економічної діяльності, повинно передбачати створення нових робочих місць.

Ці підходи щодо напрямів вкладення інвестиційних ресурсів реалізуються в зарубіжних країнах і сприяють забезпеченню ефективності інвестиційної діяльності як на державному, так і регіональному рівнях. Доцільним, на нашу думку, підходом при реалізації інвестиційної стратегії, є забезпечення пропорційності зовнішньоторговельного обігу, який має на меті спрямування інвестиційних ресурсів у ті види економічної діяльності, які забезпечать зростання частки експорту регіону та зниження частки імпорту. Також вагомим у процесі направлення інвестиційних ресурсів є розсіювання інвестиційних потоків по різних видах економічної діяльності та типах виробництва (нове будівництво, розширення, реконструкція, технічне переоснащення) з метою зменшення ризику насиченості, що полягає у досить значних розмірах інвестування одних сфер економіки регіону, що уже себе повністю вичерпали та не забезпечують економічного розвитку регіону, проте на низькому рівні є інвестиційна активність в інших видах економічної діяльності, що у перспективі можуть сприяти зростанню економічних показників регіональної економіки.

Для збільшення інвестиційної привабливості таких ділянок (окрім ведення реєстру) необхідно вибрати ті з них, які вже мають необхідну інф-

раструктуру і/або витрати на облаштування яких мінімальні. Концентрація уваги на таких ділянках дасть змогу перевести пропозицію земельних ділянок з кількісної площини в якісну. Якщо місцеві органи влади можуть поліпшити якість земельних ділянок, необхідно докласти таких зусиль, що зробить ділянку інвестиційно привабливою і трохи підвищить їхню стартову вартість. Виходячи із стратегії розвитку району чи міста, для кожної земельної ділянки необхідно вказати бажане цільове призначення. Зрозуміло, що інвестор жадає готової документації на ділянку, карт і зображень, інформації про площу та стартову вартість ділянки, чітких характеристик місцевості, де вона розташована. Інформацію про ці ділянки треба зробити доступною для громадськості та внести її до електронної бази даних нерухомості в області. Перелік вільних земельних ділянок потрібно регулярно оновлювати.

Створити електронну базу даних інвестиційних пропозицій. В окремих регіонах така база вже існує, проте вона потребує вдосконалення. Йдеться про те, що електронна база інвестиційних пропозицій повинна бути перформативна таким чином, щоб у користувача була можливість простого вибору інвестиційних пропозицій за такими основними характеристиками: сектор економіки; обсяг інвестицій; кількість необхідних працівників та інші характеристики. Використання такої бази інвесторами спростить механізм доступу до інформації, цікавої для них.

Активізація інноваційно-інвестиційної діяльності – це чи не єдиний варіант виходу України з кризи і значний поступ на шляху входження в систему економічних відносин світового співтовариства. Це нелегкий і ресурсозатратний шлях, який потребує значних зусиль із чіткої організації і жорсткого контролю інвестиційної діяльності. Але цим шляхом йдуть усі провідні і розвинуті країни світу, такі як США, Японія, Німеччина, Великобританія, Франція та інші. Саме у цих країнах спостерігається радикальний перехід від традиційної до інноваційної науково-технічної політики [5].

Інноваційна і інвестиційна діяльність нерозривно пов'язані між собою, тому що інноваційний розвиток потребує інвестування, а стимулювання інвестиційної діяльності має розглядатися як провідний напрям у стратегічній політиці держави. Для українських підприємств у сучасних умовах господарювання самостійне підтримування відповідних темпів розвитку технологій практично неможливе. На це є об'єктивні причини. По-перше, значний розрив між технологічним станом розвинених країн світу та України. По-друге, внаслідок браку фінансових ресурсів певне підприємство не в змозі самостійно забезпечити достатній рівень фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. І, по-третє, конкурувати з іноземними підприємствами за умов отримання ними різноманітної допомоги з боку держави фактично неможливо. Усе це свідчить про необхідність формування чіткої державної політики у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.

Держава, використовуючи певні механізми, повинна забезпечити умови для формування та стимулювання розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності, насамперед за допомогою створення позитивного інвестиційного клімату внаслідок поліпшення загального міжнародного іміджу країни. Вплив держави має здійснюватися шляхом застосування системи організаційно-інформаційних заходів та фінансової підтримки, а саме розробки

нормативно-правової бази інноваційно-інвестиційної діяльності; розробки стратегічної програми розвитку; визначення оптимального рівня частки державної власності; формування реальних джерел фінансування науки, освіти та інших [3].

Розробка інноваційно-інвестиційних програм розвитку регіонів – це вже не абстрактна політика, а конкретні, продумані дії, які мають привести до відповідного результату в короткостроковому або довгостроковому періоді, залежно від масштабів. Тому в процесі розробки інноваційно-інвестиційної програми розвитку регіону повинні враховуватися такі фактори: специфіка регіону, потенціал регіону, пріоритетні напрями розвитку, цілі і завдання та ін. Управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону потребує послідовного виконання таких основних функцій, як планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання.

Результатом виконання функції планування є план, одним із різновидів якого є стратегія. Отже, в інноваційно-інвестиційній стратегії розвитку регіону має бути описана і побудована ієрархія цілей: від головної стратегічної цілі до більш конкретних підцілей і завдань, які разом забезпечуватимуть реалізацію цілей вищого рівня ієрархії (стратегічної цілі). Для цього необхідно ретельно проаналізувати сучасний стан регіону, визначити місію, цілі, а також найбільш проблемні місця і оцінити внутрішній потенціал регіону.

Реалізація функції організації передбачає, насамперед, визначення тих осіб (або структурних підрозділів в органах влади), які відповідатимуть за управління інноваційно-інвестиційними проце-

сами в регіоні. У цьому контексті важливого значення набуває проблема розширення повноважень місцевих органів влади. Це потрібно для того, щоб децентралізувати відтік коштів і пришвидшити час реалізації управлінських рішень. Функція мотивування має на меті викликати інтерес до регіону з боку інвесторів. Для мотивування можна використувати такі заходи: 1) заходи з метою створення сприятливого інвестиційного середовища (податкові пільги, фінансові методи стимулювання, інформаційна та консультативна допомога тощо); 2) заходи регламентування, завдання яких – створити певні норми і регламенти, які будуть обмежувати вибір інвестора з метою спрямування його діяльності на досягнення стратегічних цілей регіону (законодавче обмеження обсягів інвестування і окремі галузі, визначення конкретних умов, які інвестор повинен виконати для отримання дозволу на реалізацію проекту, формування переліку пріоритетних проектів, які мають важливе регіональне значення, тощо).

Етап контролю здійснюється шляхом порівняння трьох позицій: початкового стану інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні, теперішнього її стану і запланованих на момент проведення контролю показників та результатів. Зіставлення першого і другого дасть змогу визначити рівень реального просування у напрямі стратегічної цілі; другого і третього – рівень виконання планових завдань; а порівняння першого і третього – оцінити інтенсивність планових завдань. Потім на основі відхилень, виявлених під час виконання функції контролювання, необхідно розробити та внести корективи у процес управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону.

Список літератури:

1. Герасимчук З.В. Конкурентоспроможність регіону: теорія, методологія, практика: монографія / З.В. Герасимчук, Л.Л. Ковальська. – Луцьк: Надстир'я, 2012. – 248 с.
2. Лазарева Є.В. Методичний підхід до оцінки конкурентоспроможності регіону / Є.В. Лазарева, Н.В. Яблонська // Регіональна економіка. – 2011. – № 1. – С. 23-31.
3. Особливості функціонування світового ринку зерна та роль України на ньому 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viem.edu.ua/>.
4. Підвисоцький В. Формування та впровадження програм підвищення конкурентоспроможності територій: методичні матеріали / В. Підвисоцький, Р. Ткачук. – К.: Леста, 2012. – 64 с.
5. Худолій Л.М. Розвиток ринку зерна в Україні / Л.М. Худолій // Економіка АПК. – 2014. – № 9. – С. 59-66.
6. Чмир С.М. Формування та розвиток зернового ринку України: моногр. – К.: Аграрна наука, 2014. – 376 с.
7. Уманець Т.В. Оцінка інвестиційної привабливості регіону за допомогою інтегральних індексів / Т.В. Уманець // Економіка і прогнозування. – К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2014, № 4. – С. 133-145.
8. Шмігельська З.К. Інноваційна привабливість регіону: фактори та умови підвищення. Аналіз методик інвестиційної привабливості регіону. Університетські наукові записки. Економіка 2, 2013. – С. 136-145.

Орленко Е. В.

Международный университет бизнеса и права

ИНВЕСТИЦИОННАЯ СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ КРУПЯНОЙ ИНДУСТРИИ КАК ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЮЖНОГО РЕГИОНА

Резюме

Исследованы вопросы развития крупяной индустрии, проанализированы факторы, влияющие на принятие инвестиционных решений. Осуществлена группировка подотраслей пищевой промышленности Украины по уровню инвестиционной привлекательности. Рассмотрены стратегии инвестиционного развития регионов Украины.

Ключевые слова: крупяная индустрия, инвестиционное развитие регионов, конкурентоспособность.

Orlenko O. V.

International University of Business and Law

INVESTMENT STRATEGY OF CEREAL INDUSTRY DEVELOPMENT
AS THE CORE OF COMPETITIVENESS OF THE SOUTHERN REGION**Summary**

The problems of cereal industry, analyzed the factors influencing investment decisions. Made grouping sub-sectors of food industry in Ukraine in terms of investment attractiveness. Considered strategy of investment development of the regions of Ukraine.

Keywords: cereal industry, private sector development of the regions competitiveness.

УДК 332.14(477)

Прямухіна Н. В.

Черкаський державний технологічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ
ТА ЇХ РОЛЬ ДЛЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розкрито теоретичні особливості ринкових трансформацій. Визначено, що їх ключовою складовою є регіон зі своїми специфічними особливостями щодо розвитку, сприйняття та прояву ринкових змін. Сформульовано концептуальне бачення ринкових трансформацій в Україні та обґрунтовано їх значущість для визначення майбутніх станів, гармонізації і консолідації відносин, економічних інтересів учасників регіональних ринкових відносин.

Ключові слова: ринкові трансформації, квазіринкові процеси, транзитологія, регіон, інформаційна економіка.

Постановка проблеми. Розвиток української економіки відбувається поступово, має риси активного ринкового спрямування та визнання у світовому співтоваристві. Сучасні моделі переходу від різних форм адміністративних організацій економічних систем до адміністративно-ринкових та суто ринкових мають назву ринкової трансформації. Економічні науки вивчають ці складні процеси та визначають самостійний напрям досліджень – транзитологію економік та регіонів. Цей напрям займається дослідженням переходу (транзиту), під яким ми розуміємо, у найбільш загальному сенсі, перехід типу економіки з одного якісного стану в інший.

Дослідження питань теорії сучасних транзитивних систем має походження з початку ХХ ст. Саме у ці часи було визначено та доведено особливість суспільств та окремих регіонів, що перебували у стані активних змін-трансформацій (в літературі економю in transition). Специфічні характеристики розвитку таких соціальних та економічних систем не відповідали загальним уявленням та системам знань. Мали місце значні розбіжності у часових межах реформ (у більшості випадків скорочення часу); наявність нехарактерних комунікацій та інфраструктурного забезпечення; особливості удосконалення інститутів суспільного відтворення. Економічні системи, що перебувають у фазі трансформаційних змін (перехід від одного стану розвитку до іншого), накопичують значну кількість характерних рис, особливостей процесів, що принципово відрізняються від систем, які перебувають у стані стаціонарного розвитку. Це значною мірою фаза активного еволюціонування, що фактично відповідає і революційним змінам.

В межах трансформаційних систем фактично не діють базові закони та закономірності розвитку, які є відповідальними за ефективні зміни, у більшості випадків присутні квазіпроцеси. У теорії та методології ринкової трансформації мова йде саме про квазіринкові процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань теорії та методології транзитивних економік сьогодні присвячено дуже багато монографій, статей, конференцій. На думку українських науковців, таких як З. Варнілій [1; 2; 3], В. Геєць [12; 13; 14], М. Долішній [4], В. Дубіщев [5; 6], О. Фінагіна [7; 8], питання трансформаційних змін є дуже актуальним та визначальним з урахуванням руху суспільства від епохи соціалізму до сучасних світових стандартів організації демократії та ринкового прогресу європейського типу. Такі актуальні процеси є відображеними в сучасній системі знань регіональної економіки та регіонального менеджменту. Але дослідження, що є орієнтованими на перспективне визначення станів регіональних господарських систем, все більше орієнтуються на ринкові процеси економічного зростання.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на дослідження, наявні у цій сфері, недостатньо розглянуті теоретико-методологічні основи регіональних ринкових трансформацій, їх ключові особливості.

Мета статті – розкриття теоретичних особливостей ринкових трансформацій та їх роль для регіональної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринкова трансформація, в самому широкому трактуванні, це перехід від одного стану економічної системи ринкового типу до іншого, більш високо-розвиненого. Тобто щоб можливо було зафіксувати процеси ринкової трансформації, повинні відбуватися прогресивні зміни та нарошуватися характерні ознаки ринковості не лише у сфері економічних відносин, а і в соціальній, культурній, інформаційній. Наприклад, перехід від квазіформ ринкових утворень до реального ринкового середовища, формування засад та передумов ефективності ринків, активні зміни в структурі та організації ринкового середовища тощо. Це – приклад ринкових процесів. Відповідно, формування ринкової культури,